

RÍŠA NA PRAHU VOJNY.
ŽENA, KTORÁ ODHALÍ JEJ TAJOMSTVÁ.

Berlínčanka

MOTÝĽ

MANDY ROBOTHAM

OD AUTORKY BESTSELLERU *PRÍBEH PÔRODNÍČKY*

Berlínčanka

Berlínčanka

MANDY ROBOTHAM

VYDAVATELSTVO MOTÝL

THE BERLIN GIRL

The Berlin Girl © Mandy Robotham 2020

Originally published in the English language by HarperCollins Publishers Ltd.

The author asserts the moral right to be acknowledged as the author of this work.

All rights reserved.

Jacket design by Stephen Mulcahey © HarperCollinsPublishers Ltd 2020

Cover photographs © CollaborationJS/Trevillion Images, Shutterstock

Preložila: Daniela Hruziková 2022

Zodpovedná redaktorka: Bohdana Čičmancová

Grafická úprava: Zuzana Ondrovičová

Vydalo: Vydavateľstvo Motýľ, s. r. o.

www.vydavatelstvomotyl.sk

Vydanie prvé. Rok vydania 2022

Tlač: TBB, a. s., Banská Bystrica

Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto knihy sa nesmie reprodukovat ani šíriť v nijakej forme ani nijakými prostriedkami bez písomného súhlasu vydavateľa.

ISBN: 978-80-8164-294-4

*Venujem svojej dobrej priateľke Hayley.
Ďakujem za naše rozhovory pri káve.*

Mandy Robotham sa už od svojich deviatich rokov videla ako nádejná spisovateľka. Zlákala ju však žurnalistika a neskôr materské povinnosti. V súčasnosti je Mandy bývalá pôrodná asistentka, ktorá píše o narodení, smrti, láske a o všetkom medzi tým. Získala magisterský titul v odbore tvorivé písanie na Oxford Brookes University. Toto je jej tretí román – prvý vyšiel v Spojenom kráľovstve pod názvom *A Woman of War* a v Spojených štátoch a Kanade pod názvom *The German Midwife*. Kanadský denník *Globe and Mail* ho označil za najpredávanejší knižný titul na trhu.

Autorkina poznámka

Ako sa hovorí, je skvelé, keď sa vieme poučiť z minulosti. Nikdy to neplatilo viac ako pri druhej svetovej vojne, pred ktorou by žiadny prorok nebol predpovedal zverstvá, ktorých bolo ľudstvo svedkom a ktoré sa neskôr votkali do poškvrnenej tkaniny našich dejín.

A práve tento čas *predtým* som chcela zachytiť v knihe *Berlínčanka* – čas, keď ľudstvo v priebehu storočí preniklo určitými hĺbkami, nikdy však nie v rovnakej miere ako počas holokaustu. Čas sa teda rozdelil na pred Osvienčimom, Dachau a Sachsenhausenom a po nich, pred nimi aj po nich sme vedeli, kam až môže klesnúť ľudský potenciál.

Stupeň neľudskosti sa možno nedal predpovedať, ale našli sa takí, ktorí nielenže videli Hitlerov hlad po nadvláde, ale pred ním aj varovali. Takí, ktorí boli v epicentre prvotnej búrky; z mojich výskumov, denníkov a zo životopisov to boli novinári sústredení okolo Berlína, ktorí opakovane varovali pred konfliktom, ktorý mal prísť – medzi nimi vysokouznávaný William. L. Shirer z CBS, ktorý sa o tom zmienil vo svojom *Berlínskom denníku*. Bohužiaľ, vtedajší svet nebol pripravený dostatočne pozorne načúvať – najmä nie politikom.

Medzi novinármi z tridsiatych rokov dvadsiateho storočia – a z obdobia vojny – bolo veľa žien, nádherne opísaných v knihe Nancy Caldwellovej Sorelovej *Women Who Wrote the War (Ženy, ktoré písali vojnu)*: Sigrid Schultzová, šikovná

židovská reportérka amerických novín, ktorá dokázala byť priateľkou i nepriateľkou nacistickej elity zároveň, a Clare Hollingworthová, ktorá všetkých dostala svojím odhalením o poslednom presune nacistov do Poľska. Martha Gellhornová, neochotná „pani Hemingwayová“, nebola síce v berlínskych kruhoch, no v mojich očiach ostala hrdinkou. Jej vynikajúca biografica od Caroline Mooreheadovej bola cestou do mysle spravodajkyne, napriek tomu to bolo takmer rozprávkové dobrodružstvo. Ako bývalá novinárka, neskôr pôrodná asistentka a autorka (aj keď len veľmi nezáživných komerčných textov) si odvahu takýchto žien v časoch, keď boli obmedzované pre svoje pohlavie a často aj trápnyymi pravidlami etikety, dokážem len sotva predstaviť. Prelomili mnoho bariér pre ženstvo ako celok, a to ani zďaleka nielen v tlači.

V časoch pred vznikom sociálnych sietí čitatelia tieto názory z novín a rádia pozorne sledovali – bolo to ich okno do sveta pred výdobytkami, akým je mienkotvorná televízia, Twitter a Facebook.

Rovnako ako fiktívna postava Georgie, aj ja som chcela preskúmať osobnú stránku blížiacej sa vojny – čo pre rodiny ako Amselovci znamenalo žiť na ostrí noža, mesiace a roky nevedieť, či vám svet v zlomku sekundy neprevráti hore nohami nenápadný sused alebo neuvážené slovo gestapu – pocity, na ktoré si spomína Irene Matthewsová vo svojich memoároch *Out of Nazi Germany and Trying to Find my Way (Preč z nacistického Nemecka v snahe nájsť svoju cestu)*. Ako som redigovala túto knihu v bezprecedentných časoch lockdownu počas pandémie koronavírusu v Spojenom kráľovstve, strata nadobudla nový význam. Boli to pre nás týždne až mesiace poväčšine dočasného odlúčenia. No odlúčiť sa na celý život? Navždy? Nie pre neobvyklý jav, či už vedecký, alebo prírodný, ale z rozmaru jediného muža. Doteraz tomu nemôžem uveriť.

Nebudem predstierať, že príbeh o rodine Amselovcov nebol istým spôsobom aj mojou osobnou cestou – moja rodinná história je dosť nesúvislá, ale v neskoršom období svojho života som zistila, že môj starý otec z otcovej strany bol žid a pred vojnou pravdepodobne býval v severnom Londýne. Môj otec o ňom vedel veľmi málo a nebol vychovávaný ako praktizujúci žid. Nemôžem sa však ubrániť myšlienkam na to, aké okolnosti priviedli môjho starého otca do Anglicka – či ho náhodou z rodnej vlasti na európskom kontinente nevyhnal brutálny rozmach fašizmu.

Cesta môjho pátrania bola opäť fascinujúca, a to nielen vďaka spomienkam na výstižné a pohotové myšlienky múdrych hláv zo zahraničnej tlače, ale aj vďaka lúskaniu nekonečných stoviek strán starých novín. *News Chronicle* (Spravodajská kronika) bola optimistická a dobre sa čítala. Články, ktoré si v nej našli miesto, boli divoké a odvážne – a prisahám, bola v nej aj reklama na laxatívum Bile Beans.

Pravdaže, každý čitateľ, ktorý pozná moju prácu, vie, že ma beznádejne láka akýkoľvek závan redakcie; horúčkovitý zhon v deň, keď má ísť dielo do tlače, zúrivy klepot, hoci písacie stroje sa už dávno nepoužívajú. Veľmi rada si zaspomínam na priateľstvá miestnych novinových redakcií, ako nám horeli termíny, a na obrovské kancelárie redakcie denníka *Evening Standard*, kde som krátky čas pôsobila. Ako sa vraví, noviny sú zajtrajší baliaci papier, no ako sa zdá, stále sa bez nich nevieme zaobísť – našťastie. Nech žije tlačena žurnalistika!

Prológ

PLÁNY

Berlín 23. júla 1938

Pozarinčaní dvier väzenskej cely sa major Hugo Schenk vzdaloval od utíchajúcich zvukov agónie. Pištoľ si vložil do puzdra a zjavne pookriaty vyšiel z prítmnia suterénu hore schodmi.

Keď mu svetlo z horných poschodí ešte viac pozdvihlo náladu, kútikom oka sledoval sýtočervenú kvapôčku. Nemohol si nevšimnúť, že mu zašpinila manžetu inak bezchybnej a uhladenej uniformy. Napriek svojej nepatrnej veľkosti sa v jeho zornom poli pohybovala ako nejaký maják. Zotrel ju prstom, a keď mu zostala naďalej zachytená v jemnej sivej látke, ešte viac ho to podráždilo. V týchto dňoch si len zriedka zašpinil ruky, no ako sa ukázalo, dnešné dolovanie dôležitých informácií bolo úporne frustrujúce – jeho cieľ pochabo tvrdohlavý – a on konal neuvážene. Preto tá kvapka na uniforme. V každom prípade sa mu ulavilo, že opustil tých pár podzemných podlaží, kde je špinavá dlažba väzenských ciel zaliata tuhnúcimi mlákami krvi. Nepochybne ich umývali, zatiaľ čo on sa venoval svojej práci nad zemou a jej darca kríval niekde v útrobach budovy, nezaťažený telesnou tekutinou a zbavený informácií, ktoré sa

Schenkovi a jeho kolegom podarilo z neho dostať, kým nestratil trpezlivosť. Aj keď to bola len malá škvrnka, ktorá ho zašpinila počas akcie, bola dosť nešťastná najmä preto, že v ten deň popoludní sa mal stretnúť s Himmlerom. Napriek horúčave ho veliteľ gestapa bude očakávať v kompletnej uniforme, riadne zapnutom golieri a košeli.

Keď bol späť pri stole, spokojne sa pozrel na úhľadnú kôpku zložiek naboku, starostlivo zoradených podľa kategórií a pripravených na Himmlerovo odsúhlasenie. Mal ich uložené podľa veľkosti: hrubú zložku s nápisom *Židia* mal na spodku a na nej *Rómovia*, *Sinti* a *Svedkovia Jehovovi*. Úplne navrchu mal položenú tenšiu zložku s názvom *Nežiaduci*. Sebavedomým kývnutím prebehol očami plány rozsiahlej expanzie, ktoré mal rozložené na stole – áno, oveľa väčšia kapacita. Viac *creativity*. Postupovali k svojmu cieľu. Himmler bude mať radosť.

Keď vedľa neho zazvonil telefón, znovu si poškriabal škvrnu od krvi.

„Prosím?“

„Major Schenk, prepáčte, že vás ruším. No práve sme dostali správu o vašom styčnom dôstojníkovi. Bohužiaľ, musím vám oznámiť, že dnes ráno prišiel o život pri autonehode. Obaja, on aj žena, ktorá sa s ním viezla v aute.“

Najskôr v ňom vzkypela zlosť. Vyvolala ju krvavá škvrna na uniforme i tieto nepríjemnosti. Dočerta! Také nešťastie – prísť o dobrého styčného dôstojníka, kvalitného diplomata, ktorý dokáže napraviť jeho občasné chybičky krásy. Bol výkonný a poslušný. Dobrý nacist. Schenk si však uvedomoval, že treba prejavíť zdanlivý súcit. Nebolo by vhodné zareagovať bezcitne.

„Ach, toľké nešťastie! Myslím, že mal aj deti. Vieme, či sa o nich má kto postarať?“

Hlas v telefóne v rozpakoch zakašľal. „Ehm, tá žena v aute nebola jeho manželka, pane.“

„Aha, chápem. Tak jeho manželke pošlite kvety a sústrastný telegram. A postarajte sa o výdavky na pohreb.“

„Áno, pane.“

„Máme v zálohe náhradníka?“

„Áno, major. Napadá mi jeden kandidát. Je síce mladý, ale veľmi zanietený. Zariadim potrebné dokumenty. Vy si nájdite čas, aby ste sa s ním stretli a odobrili ho.“

„Dobrá práca. Heil Hitler.“

Položil slúchadlo a pred očami mu prebleskla červená škvrna, ktorá ho vnútorne naďalej dráždila. Zasraní židia! Prečo musia tak príšerne krvácať?!

1

HORÚČAVA A PRACH

Londýn 23. júla 1938

Georgie sedela s očami upretými k stropu a sledovala, ako sa od lustra odráža svetlo. Postrehla niekoľko pavučín, ktoré pred večerným plesom neomietol upratovací personál. Slávny londýnsky Ritz sa pevne držal svojej povesti, no možno vo svojich zákutiach tento neslávne známy hotel predsa len trochu chradol – špina a prach očividne sadali aj na bohatých. Napriek tomu Georgie cítila zvláštnu útechu; ak sa toto očarujúce miesto – miesto, o ktorom mohla v detstve len snívať – skrývalo pod maskou, musia potom existovať aj ďalší, ktorí sa skrývajú pod takou pozlátkou. Možno dokonca aj značná časť tejto zaplnenej tanečnej sály. Vďaka tomu sa cítila ako podvodníčka o niečo menej.

Zmenila polohu na barovej stoličke v snahe odplaviť vlny neutíchajúceho tepla. S barmanom sa im stretli pohľady. Usmiala sa na neho mierne ako baránok a snažila sa nepôbiť dojomom, že dostala košom ani že sa cíti osamelá, keďže ani prvé, ani druhé nebol jej prípad. Napriek tomu jej barman opätoval súcitný pohľad. Ostatní v miestnosti si možno Georginu neohrabanosť nevšimli a prehliadli spôsob, akým

sa jej ramienko šiat požičaných od sesternice zarezávalo do pleca. Sesternica totiž mala zjavne o pol čísla menšiu veľkosť.

Alebo topánky, ktoré ju tlačili na oboch malíčkoch a zarezávali sa jej do mäsa, keď bola nútená pretrpieť tanec s jedným záletným dôstojníkom, ktorý mal obe nohy ľavé.

Po tomto dlhom a strastiplnom tanci sa jej podarilo ospravedlniť a uchýlila sa k baru, kde práve sedela a popíjala martini. Tanečný parket sa opäť zaplnil. Spravodajcovia sa miešali s reportérmi a fotografmi a sledovali, ako sa redaktori a ich manželky točia za zvukov opojného drkotania rečníkov pri stoloch, ktorí sa vo svete opäť snažili nastoliť poriadok. Letný ples médií bol miestom, kde ostrieľaní londýnski čarbáci na jeden večer odhodia zábrany a zabudnú na horúčkovitú rivalitu v redakcii na Fleet Street – kto odhalí príbeh ako prvý, komu sa podarí získať exkluzivity a kto zažiarí s najväčším titulkom. Pre Georgie to bolo opojné, no ani zďaleka to nemalo také účinky ako ten ostrý kokteil, ktorý jej namiešal barman, keďže jej doň z ľútosti prilial druhý pohárik vodky grátis. Pod vplyvom hudby a tepla mala pocit, že jej hlava pláva na vode, ona si však tento výjav užívala natoľko, že nechcela odísť.

„Toto kolo vynechávate?“

Georgie otočila hlavu za hlasom. Pri prudkom pohybe sa jej zavlnili krátke blond kučery. Na okamih sa zamyslela, či ju neprišiel tlačiť do ďalšieho tanca spomínaný záletný dôstojník. Tento tón hlasu však nepoznala. Keď jej padol zrak na jeho majiteľa, všimla si, že po úsmeve by pátrala márne.

Kývla smerom k nohám vyloženým na barovej stoličke.

„Chuť by možno aj bola, ale topánky sú proti mne.“

„Naozaj?“ hlesol muž, oprel sa lakťom o barový pult a jedným švihom prsta vyslal signál barmanovi. Buď sa mu jej odpoveď zdala štipľavá, alebo ju oslovil len zo slušnosti, a tak sa Georgie zase vrátila k pozorovaniu ľudí.

Napriek tomu na ňom bolo niečo, čo ju nútilo po očku ho sledovať. Bol vysoký, chudý a vo večernom obleku pôsobil prekvapivo elegantne.

Zachytil jej letmý pohľad, zobral do ruky svoj kokteil a otočil sa tvárou k nej.

„Ste niečí hosť?“ Očividne nevnímal príkrosť vlastného tónu hlasu. Ktorákoľvek iná žena by ho mohla považovať za neslušný, no od Georginho dobre vyzbrojeného panciera sa len odrazil. *Myslí si, že som podvodníčka, že som sa prepašovala bez pozvania?* pomyslela si. Najskôr ju to ešte viac podráždilo. Keď sa predral na povrch jej zmysel pre humor, namrzenosť opadla. S takýmito mužmi bola vždy zábava.

„Nie, som tu so šéfom,“ odpovedala. „Pracujem pre Chronicle.“

„Aha.“ Zavládla atmosféra výsluchu. „Komu robíte sekretárku?“

Georgie zalovila vo svojich hlbokých a bohatých rezervách a vytiahla úsmev, ktorý patril k tým výrazom, ktoré dobre skrývali jej opovrhnutie. „Pracujem s Henrym Petersom.“

Nech už bol tento mladý muž ktokoľvek, nemohol nepoznať meno jedného z najuznávanejších mužov z Fleet Street, zo zahraničnej redakcie Chronicle.

„Aha,“ zaznelo od muža znova.

Viac slov nepozná? dumala Georgie. *S takými chabými jazykovými zručnosťami predsa nemôže byť novinár.* „A vy?“ opýtala sa a pozrela na svoje martini, ako keby ju zaujímalo viac. Nemala náladu kúpiť jeho ego, no vplyvom alkoholu bola hravá.

„Ja pracujem pre *Telegraph*,“ odvetil, otočil sa a vypál hrud'. „Zahraničná redakcia.“ Z hlasu bolo jednoznačne počuť, že chodil do súkromnej školy, držanie tela a odev to len potvrdzovali.